

Innst. O. nr. 101

(2000-2001)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap Ot.prp. nr. 71 (2000-2001)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Barne- og familiedepartementet legger med dette frem forslag til endring i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap. Forslaget går ut på å innføre en ny bestemmelse i adopsjonsloven om at den ene partner i et registrert partnerskap med samtykke fra den andre kan adoptere dennes barn. Det foreslås en ny bestemmelse, § 5 a i adopsjonsloven, som både vil regulere adgangen til stebarnsadopsjon i ekteskap og i registrert partnerskap. Forslaget bygger på gjeldende bestemmelse om at den ene ektefelle med samtykke fra den andre kan adoptere dennes barn. Adgangen til stebarnsadopsjon i registrert partnerskap foreslås å gjelde både forelderens biologiske barn og adoptivbarn, med mindre adoptivbarnet er adoptert fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.

Departementet har kommet til at adgangen til stebarnsadopsjon for personer som har inngått registrert partnerskap, også bør gå frem av partnerskapsloven.

1.2 Bakgrunnen for forslaget

Familier som består av registrerte partnere og den enes barn har behov for de samme trygge juridiske rammer i tilfelle skilsmisse og død, som de familier som består av ektefeller og den enes barn. For de barn som ikke har kontakt med eller kjennskap til den biologiske forelder de ikke bor sammen med, eller der vedkommende er død eller ukjent, vil stebarnsadopsjon innebære at barnet sikres to foreldre og et større nettverk gjennom steforelderens slekt.

Etter departementets oppfatning bør barn som bor sammen med en av sine foreldre og dennes registrerte partner i en stabil familierelasjon også få muligheten til den juridiske sikkerheten en stebarnsadopsjon

innebærer. Ved å åpne for stebarnsadopsjon i registrert partnerskap, gis også partneren anledning til å søke om å gå inn i den fullstendige juridiske forpliktelse en stebarnsadopsjon innebærer i forhold til barnet.

1.3 Gjeldende rett

Allerede forarbeidene til adopsjonsloven av 1917 anser stebarnsforhold som et grunnlag for adopsjon. Ved en søknad om stebarnsadopsjon bor barnet som regel sammen med den ene av sine foreldre og steforelderen som har vært forelderens ektefelle over tid. Barnet vil som regel allerede være godt kjent med steforelderen og knyttet til vedkommende. Stebarnsadopsjonen innebærer således normalt ingen endring i barnets faktiske situasjon. Endringen skjer i forhold til barnets juridiske stilling i familien. Ved adopsjonen knyttes varige juridiske bånd mellom barnet og steforelderen. Dersom den biologiske forelder dør risikerer ikke barnet å måtte flytte fra hjemmet. Går ektefellene fra hverandre er barnet sikret samvær med og bidrag fra steforelderen.

Etter adopsjonsloven kan ikke andre enn ektefeller adoptere sammen. Registrerte partnere er utelukket fra å adoptere sammen.

Et grunnleggende vilkår for å gjennomføre en adopsjon er at adopsjonen skal være til gagn for barnet.

Barn over 12 år må selv samtykke i å bli adoptert.

Hensynet til barnets beste blir også ivaretatt av foreldrene som blant annet har plikt etter barneloven til å høre hva barnet har å si før det tas avgjørelse om personlige ting som gjelder barnet - for eksempel om det skal søkes om stebarnsadopsjon.

Det følger også av adopsjonsloven at den som er under 18 år ikke kan adopteres uten samtykke fra den eller dem som har foreldreansvaret. Dersom barnets

andre forelder også har del i foreldreansvaret, er vedkommendes samtykke nødvendig for at en adopsjon skal komme i stand. En forelder som har del i foreldreansvaret kan således forhindre en stebarnsadopsjon.

Etter adopsjonsloven skal forelder uten del i foreldreansvaret så vidt mulig få anledning til å uttale seg før vedtak blir gjort. Departementet har lagt til grunn at det må vurderes i hvert enkelt tilfelle hvor langt en skal gå i å forsøke å innhente vedkommendes uttalelse.

Adopsjonsloven kapittel 3 regulerer virkningene av en adopsjon. Her går det frem at ved adopsjonen får adoptivbarnet og dets livsarvinger samme rettsstilling som om adoptivbarnet hadde vært adoptivforeldrenes egne fødte barn. Samtidig faller rettsforholdet til den opprinnelige slekten bort.

Barn som har fått en ny forelder gjennom en stebarnsadopsjon har samme rett som alle andre adopterte barn til å bli fortalt at det er adoptert. Barnet har fra det er 18 år også krav på å få opplyst fra bevillingsmyndigheten hvem den opprinnelige forelder er.

Proposisjonen inneholder ellers en oversikt over rettstilstanden i de øvrige nordiske land.

2. NÆRMERE OM FORSLAGET TIL ENDRING AV ADOPSJONSLOVEN OG PARTNERSKAPSLOVEN

Departementet foreslo i høringsnotatet en bestemmelse om at den ene registrerte partner med den annens samtykke kan adoptere dennes barn. Til forskjell fra stebarnsadopsjon i ekteskap, foreslo departementet at stebarn som opprinnelig er adoptert fra utlandet holdes utenfor ordningen. Forslaget i høringsnotatet innebærer således at barnet som ønskes adoptert, kan være forelderens biologiske barn eller adoptivbarn så fremt adoptivbarnet ikke er adoptert fra utlandet.

Ingen av de land de tre norske adopsjonsorganisasjonene har formidlingstillatelse i, tillater adoptivforeldre av samme kjønn. Det er fra opprinnelseslandenes side uttrykt stor skepsis til at homofile gis anledning til å adoptere.

Departementet opprettholder forslaget om å åpne for at den ene partner i et registrert partnerskap kan adoptere den annens barn.

Adopsjonslovens generelle regler for å gjennomføre en stebarnsadopsjon vil ikke påvirkes av forslaget. Det er kun forholdet til hvem som kan adoptere sitt stebarn, som foreslås endret.

Enkelte høringsinstanser har pekt på at forslaget ikke vil ha særlig store praktiske konsekvenser og nevner i denne forbindelse at det også finnes andre måter å sikre barnet på, for eksempel gjennom opprettelse av testament og søknad om overføring av foreldreansvar til partneren etter forelderens død.

Departementet ser det imidlertid som viktig at det, på samme måte som der steforelder er forelderens

ektefelle, også gis en mulighet for stebarnsadopsjon der steforelder er forelderens registrerte partner.

Høringsinstansene har vært delt i spørsmålet om et barn som er adoptert fra utlandet skal kunne få adoptivforelderens registrerte partner som steforelder gjennom en etterfølgende stebarnsadopsjon i Norge. Departementet er kommet til at formuleringen i vårt opprinnelige forslag er strengere enn hva som er nødvendig av hensyn til barnets opprinnelsesland. Departementet peker her på at det opprinnelige forslaget i høringsnotatet også ville hindret adopsjon fra land som godtar slik adopsjon.

Departementet foreslår at unntaket for utenlandsadopterte barn begrenses til de barn som kommer fra et opprinnelsesland som ikke tillater en etterfølgende norsk stebarnsadopsjon i registrert partnerskap.

3. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jon Olav Alstad, Gerd Johnsen, Liv Marit Moland, Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Shahbaz Tariq, fra Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan og Ola T. Lånke, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold og Per Sandberg, fra Høyre, Trond Helleland, fra Senterpartiet, Anne Enger Lahnstein, fra Sosialistisk Venstreparti, Ågot Valle, og representanten Inger Stolt-Nielsen, viser til at det er et grunnleggende prinsipp ved gjennomføringen av en adopsjon, at adopsjonen skal være til barnets beste. Komiteen viser videre til at dette prinsippet også er nedfelt i FN's konvensjon om barns rettigheter.

Komiteens flertall, alle unntatt Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet, understreker at hensikten med stebarnsadopsjon er at barn skal sikres retten til å ha to juridiske foreldre også i de tilfellene hvor den ene av foreldrene er død, forsvunnet eller av andre grunner ikke kan eller vil delta i oppfostringen av barnet. Flertallet er av den oppfatning at denne grunnleggende retten også må gjelde for barn i registrerte partnerskap, og støtter derfor Regjeringens forslag til endringer i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap.

Flertallet understreker betydningen av at alt internasjonalt adopsjonsarbeid må basere seg på gjensidig respekt for det enkelte lands lovgivning og støtter med bakgrunn i dette at det i loven nedfelles et unntak for stebarnsadopsjon når det gjelder utenlandsadopterte barn som kommer fra et opprinnelsesland som ikke tillater en etterfølgende stebarnsadop-

sjon i registret partnerskap. Flertallet mener den foreslåtte lovtekst gir tilstrekkelig fleksibilitet i forhold til at holdninger knyttet til stebarnsadoptsjon og registrerte partnerskap er i stadig forandring

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og representanten Inger Stolt-Nielsen viser til at formålet ved adopsjon er å gi barn et godt og varig hjem. Det er viktig at barn som bor sammen med en forelder som lever i homofilt eller lesbisk forhold, sikres bedre enn i dag. Dersom barnets biologiske foreldre er kjent, er det viktig at barnet sikres samvær med begge sine biologiske foreldre, i tråd med barneloven. Disse medlemmer viser til at allerede før stebarnsadoptsjon finner sted har barnet et hjem, og adopsjon vil normalt ikke endre barnets faktiske situasjon. Men disse medlemmer ser at familier som består av registrerte partnere og den enes barn, også kan ha behov for tryggere juridiske rammer i tilfelle skilsmisse og død, som i de familier som består av ektefeller og den enes barn. Disse medlemmer mener at dette behovet kan ivaretas i lov om adopsjon, barneloven og arveloven.

Disse medlemmer er uenig i måten Regjeringen foreslår å sikre de aktuelle barnas juridiske og økonomiske rettigheter på. Disse medlemmer mener at det i tillegg til det juridiske og økonomiske, også bør tas hensyn til andre behov, når dette spørsmålet behandles. Disse medlemmer viser til Statens ungdoms- og adopsjonskontors (SUAK) uttalelse 28. februar 2001, der det pekes på at stebarnsadoptsjoner ikke bare har juridiske aspekter, men at det i stor grad også handler om barns behov for tilhørighet, og spørsmål om identitet. SUAK mener det er vel så viktig å fokusere på den følelsesmessige siden av adopsjon. Disse medlemmer understreker alvoret i at en adopsjon ikke bare er livsvarig for partene i adopsjonssaken, men innebærer også et brudd i barnets slektslinje som vil ha betydning for all fremtidig slekt.

Disse medlemmer viser til at SUAK på generell basis mener det er behov for en innskrenkning av adgangen til stebarnsadoptsjon i forhold til dagens praksis, og ikke en utvidelse, som det her legges opp til. Siden adopsjonsloven av 1917 åpnet for stebarnsadoptsjon, har det skjedd en utbygging av rettigheter for foreldre og barn som har gjort det mulig å sikre barns rettigheter uten å ta det skritt å adoptere. På dette området vil disse medlemmer vise til barnelovens regler om fostringsplikt og §§ 36 og 37 om foreldreansvar etter foreldrenes død, og reglene om testament i arveloven.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet peker på at en adopsjon skal fylle et tomrom ved å gjenopprette en familiekonstellasjon hvor barnet får både en mor og en far. Disse medlemmer mener det er betenkelig å innvilge adopsjon til partner av samme kjønn, i og med at barnet allerede har en mor eller far. Dette betyr imidlertid ikke at homofile og lesbiske partnere i utgangspunktet ikke kan ha like god omsorgsevne som ektepar.

Men disse medlemmer vil understreke at adopsjon er langt mer for barn enn det å bli sikret økonomisk og juridisk i oppveksten, og vil på den bakgrunn ikke åpne for utvidelse av stebarnsadoptsjon. Disse medlemmer vil heller forbedre nåværende regelverk, slik at det juridiske og økonomiske aspektet blir godt ivaretatt for alle barn, uten at de juridiske og familiemessige båndene til henholdsvis far eller mor blir brutt, slik de blir ved en adopsjon.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn komme med følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen sette i gang en gjennomgang av regelverk og praksis som gjelder for stebarnsadoptsjoner, herunder også å vurdere strengere kriterier for de regler som skal gjelde for slike adopsjoner.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er skeptiske til lovforslaget hvor den ene partner skal få anledning til å adoptere den andres barn. På samme måte og vilkår som for personer som har inngått ekteskap etter ekteskapsloven.

Adopsjonsloven gir ikke personer som har inngått partnerskap adgang til å adoptere sammen.

Disse medlemmer vil anta at det vil være relativt sett få tilfeller hvor stebarnsadoptsjon i sammenheng med partnerskap er aktuell. Spørsmålet har i hvertfall i dag større prinsipiell enn praktisk betydning.

Et hovedmotiv for lov om partnerskap har vært å likestille homofile og heterofile med hensyn til de juridiske rettigheter og plikter inngåelse av ekteskap medfører. Disse medlemmer mener at når det gjelder adopsjon, må en likevel legge størst vekt på hensynet til barnet.

Ved stebarnsadoptsjon vil juridiske bånd til den opprinnelige slekten falle bort. Barnet vil komme i den noe spesielle situasjon at det får to foreldre av samme kjønn. Disse medlemmer ser at dette kan skape følelsesmessige reaksjoner hos barnet og virke

fremmed for utenforstående. Det er viktig at en er oppmerksom på dette.

Disse medlemmer registrerer at det er foreslått at adgangen til stebarnsadoptsjon i partnerskap ikke skal gjelde for barn som er adoptert fra utlandet. Disse medlemmer er enig i at dette kan stride mot moral og rettsoppfatninger i enkelte land. Disse medlemmer mener det normalt vil være til beste for et barns utvikling å vokse opp både med en mor og en far. Selvsagt kan også homofile/lesbiske i partnerskap være utmerkede omsorgspersoner og foreldre. Imidlertid mangler det noe i et barns oppvekstsituasjon dersom begge foreldre er av samme kjønn. At barn med aleneforelder heller ikke har foreldre av begge kjønn å forholde seg til, og at denne mangel kan kompenseres på forskjellig vis - også i partnerskap, rokker ikke ved det prinsipielle i dette synspunkt. Disse medlemmer mener at ved adopsjon bør derfor det normale være at barnet som adopteres, får best mulige omsorgspersoner av begge kjønn til foreldre.

Dog kan det muligens være tilfeller hvor stebarnsadoptsjon for par som lever i partnerskap kan være en løsning. Et slikt tilfelle kan være hvor barnets ene forelder er død, eller ukjent og hensynet til barnets beste taler for en slik løsning. Her beveger vi oss inn i et område som er svært vanskelig. Det essensielle må og skal være en løsning som er til beste for barnet. Alt annet er saken uvedkommende.

Disse medlemmer mener at for et barn som vokser opp hos en forelder som lever i partnerskap, vil den andre biologiske forelderen dessuten representere det kjønn som mangler i barnets familiesituasjon, og denne forelderen vil dermed kunne være av særlig stor betydning for barnet. En adopsjon fører til at barnet ikke bare mister arverett etter den biologiske forelderen og dennes slekt, og at denne forelderens forsørgelsesansvar opphører, men vedkommende forelder mister også retten til samvær med barnet.

Disse medlemmer vil derfor gå imot forslaget om adopsjon for par i registrert partnerskap. Dette for hensynet til barnets beste.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at barnets beste skal være det grunnleggende prinsipp for gjennomføringen av adopsjon. Dette prinsipp er utgangspunktet for vurdering av alle som ønsker adopsjon, og dette medlem kan ikke se at seksuell legning i seg selv er hinder for en slik vurdering. Dette medlem viser til Senterpartiets stortingsvalgprogram for perioden 2001 til 2005, der det heter: «at homofile skal ha mulighet til å adoptere på samme vilkår som heterofile».

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil ut fra prinsippet om at alle mennesker er like mye verd, og at ingen skal kunne bli utsett for diskriminering på noe samfunnsområde, foreslå at lesbiske og homofile skal kunne bli vurdert på lik linje med heterofile par når det gjelder adopsjon. Dette medlem understreker at ingen har noen rett å adoptere. Det er forskrifter og retningslinjer til adopsjonsloven, og den enkeltes egnethet som adoptivforeldre som er avgjørende, ikke hvilken seksuell legning vedkommende har.

Forskningen viser at lesbiske og homofile har like god omsorgsevne som heterofile, og det er ingen grunn til å tro at lesbiske og homofile ikke er oppmerksomme på de ekstra belastningene det er å adoptere et barn med en allerede komplisert bakgrunn. Det er mange lesbiske og homofile som selv har opplevd problemer med det å være annerledes. Dette medlem mener derfor at mange av disse kanskje lettere vil kunne forstå barn med en annerledes og komplisert bakgrunn.

Dette medlem vil poengtere at det er viktig ved adopsjon å trekke inn den eventuelle ekstra belastningen det kan være å ikke vokse opp i en kjernefamilie bestående av to av motsatt kjønn. Men dette skal ikke alene være med på å ekskludere homofile par til å bli vurdert som egnede adoptivforeldre.

Dette medlem mener at det er den følelsesmessige tilknytningen barnet har til sine foreldre, uavhengig om foreldrene er homofile eller heterofile, som er avgjørende for barnets utvikling. Forskningen underbygger at foreldrenes seksuelle legning ikke er det avgjørende her. Dette medlem viser til at det finnes en hel rekke større og mindre undersøkelser fra ulike land. I Sverige ble det i 2001 lagt fram en egen utredning (SOU 10:2001) med tema lesbiske, homofile og barn.

Dette medlem vil minne om at barn i utgangspunktet ikke bærer med seg fordommer. Det er det samfunnet, miljøet og andre voksne som skaper.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringa fremme forslag til nødvendige lovendringer som sikrer lesbiske og homofile rett til å bli vurdert som adopsjonsforeldre.»

Komiteens medlem fra Høyre og representanten Stolt-Nielsen vil vise til at en adopsjon innebærer at et barn kan bli avskåret fra egen slekt. Disse medlemmer mener derfor at det generelt bør vises varsomhet ved adopsjon i tilfeller der

barnets biologiske forelder er død eller forsvunnet, men der barnets øvrige slekt i denne forelders slekts-gren kjenner til og føler omsorg for barnet. Det er disse medlemmers mening at barnets nærmeste slekt i slike tilfeller skal høres, slik at den instans som gir samtykke til eller avslag på adopsjonssøknad, ut fra en samlet vurdering kan ta stilling til hva som er til barnets beste ut fra barnets faktiske situasjon.

Representanten Stolt-Nielsen mener at en slik vurdering i forhold til barnets biologiske familie og deres ønsker for barnet bør gjøres uavhengig av om adopsjonen skjer innenfor rammen av registrert partnerskap eller innenfor en tradisjonell ekteskaps-situasjon.

4. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen sette i gang en gjennomgang av regelverk og praksis som gjelder for stebarnsadopsjoner, herunder også å vurdere strengere kriterier for de regler som skal gjelde for slike adopsjoner.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringa fremme forslag til nødvendige lovendringer som sikrer lesbiske og homofile rett til å bli vurdert som adopsjonsforeldre.

5. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon og i lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 22. mai 2001

Ågot Valle
fung. leder

Gerd Johnsen
ordfører

Oddbjørg Ausdal Starrfelt
sekretær

I

I lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

Den som er gift, kan bare adoptere sammen med sin ektefelle, bortsett fra når ektefellen er sinnslidende eller psykisk utviklingshemmet eller er *forsvunnet*.

Andre enn ektefeller kan ikke adoptere sammen.

Ny § 5 a skal lyde:

Den ene ektefelle kan med samtykke fra den andre ektefelle adoptere dennes barn.

Den ene partner i et registrert partnerskap kan med samtykke fra den andre partner adoptere dennes barn med mindre barnet er et adoptivbarn som opprinnelig kommer fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.

§ 13 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder for barn adoptert etter § 5 a annet ledd.

§ 15 skal lyde:

§ 15. Blir barnet adoptert på ny av noen annen enn adoptantens ektefelle *eller registrerte partner*, opphører rettsvirkningene av den første adopsjonen i forholdet til de første adoptivforeldrene og deres slektninger.

II

I lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap gjøres følgende endring:

§ 4 nytt annet ledd skal lyde:

Den ene registrerte partner kan likevel adoptere den andre partnerens barn, jf. adopsjonsloven § 5 a annet ledd.

III

Ikraftsetting

Endringene trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Vedlegg 1

Brev fra Barne- og familiedepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 15. mai 2001

Vedrørende Ot. prp. nr. 71 (2000-2001) om endringer i adopsjonsloven og partnerskapsloven

Jeg viser til oversendelse datert 9. mai 2001. Her ved følger svar på komiteens spørsmål:

Spørsmål 1

Av de land norske adopsjonsorganisasjoner har formidlingstillatelse i, adopterer i dag de fleste enslige fra Kina. Men det er også mulig for enslige å søke om adopsjon av barn fra også andre land. Dette gjelder blant annet land som Etiopia, India, Peru, Colombia, Latvia, Polen og Russland. Av ulike grunner kommer det likevel svært få barn til norske søkere fra disse landene. I India er det opp til den enkelte dommer å avgjøre om enslige skal tildeles barn og en søknad herfra innebærer derfor stor usikkerhet for den enkelte enslige søker. Det kommer for tiden generelt sett få barn fra Russland og enslige utenlandske søkere er svært lavt prioritert.

Når det gjelder Kina, stiller landet krav om at søkerne enten må være gift eller eventuelt enslige. Det spesielle med Kina i denne sammenhengen er at Kina som eneste land krever at enslige søkere må avgi en egenerklæring om seksuell legning, og samtidig legge frem bostedsattest som dokumenterer at søkerne bor alene. Ut over dette er Kina kanskje det landet som har det mest liberale regelverket med hensyn til hvilke søkere som blir godkjent. I praksis innebærer dette at Kina godtar alle søkere som har fått forhåndssamtykke fra norske myndigheter til adopsjon av et barn fra Kina. Jeg vil i denne forbindelse understreke at seksuell legning ikke er noe tema når norske myndigheter behandler søknaden fra enslige søkere.

Spørsmål 2

Det føres ikke noen egen statistikk over behandlingen av søknader om adopsjon fra enslige søkere. Statens ungdoms- og adopsjonskontor har imidlertid søkt å frembringe en oversikt ved søk i sin arkivdatabase. Denne oversikten viser at det fra retningslinjene ble gjort gjeldende og frem til i dag, er 73 søknader fra enslige søkere blitt behandlet. 57 av disse søkerne har fått innvilget søknaden enten av Statens ungdoms- og adopsjonskontor eller departementet.

Statens ungdoms- og adopsjonskontor opplyser at de fleste endelige avslagene på søknad om forhåndssamtykke fra enslige søkere er begrunnet med at søkeren har vært over 45 år, og dermed over øvre anbefalte aldersgrense i retningslinjene.

Målet med retningslinjene var å åpne opp for at enslige søkere skulle få mulighet til å adoptere. Som tallene fra Statens ungdoms- og adopsjonskontor viser

er intensjonen fra retningslinjene blitt oppfylt. Det er mitt inntrykk at retningslinjene fungerer godt og jeg har derfor ingen umiddelbare planer om å endre retningslinjenes kriterier vedrørende enslige søkere.

Spørsmål 3

Arbeidet med å gjennomgå retningslinjene for søknad om adopsjon, herunder retningslinjene for søknad om stebarnsadoptasjon, er godt i gang. Arbeidet er prioritert fra departementets side og sees i sammenheng med utarbeidelsen av de nye skjemaene for søknad om adopsjon. Jeg tar sikte på at de nye retningslinjene vil være klare i løpet av høsten.

Spørsmål 4

Jeg har merket meg Statens ungdoms- og adopsjonskontors syn når det gjelder hvor lenge et ekteskap og eventuelt et registrert partnerskap må ha vart før adopsjonen for å sikre stabilitet. Stabilitetskravet ved stebarnsadoptasjon, er blant de spørsmål som vurderes i arbeidet med de nye retningslinjene for søknad om adopsjon. Dette spørsmålet er slik jeg ser det blant de mer kompliserte. Det er liten tvil om at det vil være saker der det ikke er til barnets beste med en bestemmelse som krever fem års ekteskap eller registrert partnerskap forut for stebarnsadoptasjonen. På grunnlag av klagesakene Barne- og familiedepartementet har hatt til behandling, har jeg forståelse for at spørsmålet om varigheten av det (nye) ekteskapet er viktig. Så langt ser jeg likevel ikke at spørsmålet lar seg løse - til barnets beste i den enkelte sak - ved å innføre en absolutt fem-års regel. Av hensyn til barnet, må det i disse sakene åpnes for anvendelse av konkret skjønn.

Spørsmål 5

Jeg har også merket meg Statens ungdoms- og adopsjonskontors mening om at søknad om stebarnsadoptasjon i alminnelighet ikke bør innvilges der barnet er under 12 år. På samme måte som at rettsvirkningene av en stebarnsadoptasjon er store (barnet får jo samme rettsstilling i forhold til steforelderen som om det var steforelders og forelders felles barn), kan de følelsmessige konsekvensene av at det gis adopsjonsbevilling også være store. På tidspunktet for søknaden kan det være vanskelig for adopsjonsmyndighetene å vite om partene mange år senere vil oppleve at stebarnsadoptasjon var den riktige løsningen for dem. At det er vanskelig å vite, tar adopsjonslovens bestemmelser høyde for, jf. formuleringen om at det bare skal gis adopsjonsbevilling der det kan antas at adopsjonen vil bli til gagn for barnet. Den strenge praksisen adopsjonsmyndighetene følger og det grundige skjønn som

må utøves ved søknad om stebarnsadoptsjon, skyldes nettopp konsekvensene av adopsjonen og hensynet til barnets beste.

Statens ungdoms- og adopsjonskontor viser i høringsuttalelsen til henvendelser fra enkelte voksne som opplyser at de som barn ikke var i stand til å ta inn over seg eller forstå fullt ut alle sidene ved adopsjonen. I dag er det slik at barn over 12 år må samtykke til en adopsjon hvis den skal bli noe av. Jeg ser det som svært viktig at også barn under 12 år sikres informasjon om hva en adopsjon er, og at barnet gis mulighet til å komme med uttalelse i saken. Justisdepartementet hadde med frist til den 15. mai i år ute på høring spørsmålet om innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk lov. Ett av forslagene her er å innføre nye bestemmelser i adopsjonsloven om at barn som har fylt 7 år og yngre barn som er i stand til å si sin mening, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse om adopsjonsbevilling skal gis. Det foreslås også at kommunen etter anmodning skal bistå bevillingsmyndigheten i å opplyse saken og i å innhente samtykke (for dem over 12 år). Etter min mening vil de nevnte bestemmelsene dersom de blir vedtatt, være et viktig bidrag til at sakene blir bedre opplyst ved at profesjonelle voksne samtaler med barna, forklarer dem hva en adopsjon innebærer og innhenter deres syn på søknad om adopsjon.

Hvorvidt praksisen ved søknad om stebarnsadoptsjon der barnet er under 12 år bør innskjerpes slik at adgangen innskrenkes, vil vi vurdere i forbindelse med arbeidet med de nye retningslinjene. Så langt ser jeg ikke for meg at det er aktuelt å fremme forslag om noen lovendring om at stebarnsadoptsjon bare kan gis der barnet er fylt 12 år.

Spørsmål 6

Som Barne- og familieminister er det ikke min oppgave å få i stand flest mulig stebarnsadoptsjoner. Derimot ser jeg det som min oppgave å legge til rette for muligheten for at barn som lever sammen med en av sine foreldre og dennes partner i et registrert partnerskap, skal få komme i samme rettsstilling til sin steforelder som de barn som lever sammen med en av sine foreldre og dennes ektefelle. Det er opp til steforelderen og - etter gjeldende rett - dennes ektefelle å vurdere om det skal søkes om stebarnsadoptsjon.

Stebarnsadoptsjon vil i dag verken være ønskelig eller aktuelt i mange stefamilier. Det er flere grunner til at det vil være mer naturlig å sikre barnet på en annen måte enn gjennom stebarnsadoptsjon. Mange familier vil ha et klart ønske om å unngå å bryte de juridiske og familiemessige båndene mellom den biologiske faren eller moren som barnet ikke bor sammen med. Slik jeg ser det vil den foreslåtte adgangen til å søke om stebarnsadoptsjon for registrert partner, på samme måte som for ektefelle, være et supplement til

andre ordninger som allerede finnes i dag. Se spørsmål 7.

Det som er det viktige for meg, er at forslaget innebærer at barn i registrert partnerskap får samme mulighet til full juridisk sikring i forhold til steforelderen på samme måte som barn i ekteskap har hatt i flere tiår. Jeg har under arbeidet med forslaget om å åpne for stebarnsadoptsjon i registrert partnerskap, også vurdert andre ordninger enn de vi allerede har i dag for å sikre stebarn enten steforelderen er foreldrens ektefelle eller registrerte partner. Jeg mener imidlertid at stebarnsadoptsjon for registrerte partnere er en langt enklere og bedre juridisk løsning enn å endre barneloven slik at barn og steforeldre får en annen juridisk tilknytning enn i dag.

Spørsmål 7

Etter gjeldende rett er det flere måter å sikre barn juridisk på i forhold til steforeldren.

Barneloven § 36 har bestemmelser om foreldreansvar etter dødsfall. Utgangspunktet er da at dersom den gjenlevende forelderen hadde del i foreldreansvaret, får denne foreldreansvaret alene. Dersom den gjenlevende forelderen ikke bodde sammen med barnet, kan imidlertid andre innen seks måneder fra dødsfallet reise sak om å få foreldreansvaret og få bo sammen med barnet. Dette gir så vel heterofile som homofile steforeldre muligheten til å be om foreldreansvaret.

Barne- og familiedepartementet har utgitt brosjyren «Hvem får ansvaret for barnet mitt hvis jeg dør?» som gir veiledning om regelverket på dette området. Heftet gir informasjon om hva som skjer med barnet dersom mor eller far dør, og hvilke muligheter forelderen har til å påvirke hva som skal skje med barnet videre.

Dersom den avdøde forelderen hadde foreldreansvaret for barnet alene, kan steforelderen, på lik linje med andre, henvende seg til retten for å få foreldreansvaret. Dersom en annen enn den gjenlevende forelderen får foreldreansvaret skal det vurderes hvorvidt den gjenlevende forelderen også skal ha del i foreldreansvaret. Rettens avgjørelse om hvem som skal ha foreldreansvaret skal alltid rette seg etter det som er best for barnet.

I 1997 ble barneloven endret slik at det ble lovfestet en rett for foreldrene til å opprette en viljeserklæring om hvem de ønsker skal ha foreldreansvaret dersom de dør. Etter § 36 bør det legges vekt på en slik skriftlig uttalelse. I forarbeidene til endringen (Ot. prp nr. 56 (1996-97)) uttales det:

«I motsetning til et testament, vil en viljeserklæring om barn bare være ett moment av flere i domstolens avveining av hva som vil være best for barnet. .... Viljeserklæringer om hvem som skal ha foreldreansvaret etter foreldrenes død, kan reise vanskelige avveininger, spesielt dersom det er en gjenlevende forelder som også ønsker foreldreansvar. Dersom begge

foreldre har opprettet en viljeserklæring i fellesskap, vil foreldrenes ønske trolig ha meget stor vekt.»

Videre ble det i 1997 tatt inn i loven at det skal legges vekt på om den gjenlevende forelder ønsker foreldreansvaret. Det er imidlertid presisert i de samme forarbeidene at dette ikke er ment som et pålegg om at dette momentet skal tillegges avgjørende vekt. Dersom barnet er etablert i en ny familie med en sosial forelder og nye søsken, må dette veies mot fordelene av å vokse opp sammen med den gjenlevende biologiske forelder.

Dersom barnets forelder dør, kan avdødes samboer eller ektefelle søke om å få adoptere barnet. Adopsjonsloven er ikke til hinder for at avdødes registrerte partner kan søke om å adoptere. Partneren vil i såfall, på lik linje som en samboer eller ektefelle, bli vurdert som enslig søker. Selv om praksisen ved å gi adopsjonsbevilling til enslige er restriktiv, åpnes det for å gi bevilling der den enslige søkeren har særlig tilknytning til barnet. De alminnelige vilkårene i adopsjonsloven må være oppfylt. Det kan søkes direkte etter adopsjonsloven, men søknad om adopsjon kan også komme etter at vedkommende er tilkjent foreldreansvaret etter barneloven. Svakheten ved ordningen er, som det går frem av benevnelsen adopsjon etter dødsfall, at adopsjonen først kan komme i stand etter forelderens død.

Jeg vil også nevne at forelderens registrerte partner kan opprette et testament for å oppnå økonomisk sikkerhet for barnet.

Når det gjelder spørsmål knyttet til arbeidslivet, vil jeg vise til at dette angår alle barn som lever i en stefamilie. Problemstillinger som er knyttet til dette spørsmålet har derfor ikke blitt vurdert spesielt i forhold til det forslaget som nå er fremmet for Stortinget.

Spørsmål 8

Det har i høringsrunden ikke kommet frem at innføringen av stebarnsadopsjon i registrert partnerskap vil ha administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning. Statens ungdoms- og adopsjonskontor har påpekt at innføringen vil kunne aktualisere definisjons- og tolkningsspørsmål knyttet til annen lovgivning, men har ikke konkretisert dette nærmere. Statistisk sentralbyrå har i sin høringsuttalelse pekt på at forslagene vil ha visse konsekvenser i folkeregistreringa-sammenheng, i det et barn vil kunne stå registrert med mor og far med samme kjønn. SSB forutsetter at Sentralkontoret for folkeregistrering i Skattedirektoratet, foretar de nødvendige justeringer i rutiner og kontroller i Det sentrale folkeregisteret. Dersom Stortinget vedtar forslaget, vil jeg ta kontakt med Skattedirektoratet slik at den nødvendige tekniske tilretteleggingen kan finne sted.

Vedlegg 2

Brev fra Barne- og familiedepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 18. mai 2001

Vedrørende Ot. prp. nr. 71 (2000-2001) om endringer i adopsjonsloven og partnerskapsloven

Jeg viser til oversendelse datert 16. mai 2001. Herved følger svar på komiteens spørsmål:

Spørsmål 1 og 2

Det finnes ikke statistikk de siste årene over hvor mange som har søkt om stebarnsadopsjon. Departementet har derfor ikke oversikt over hvor mange søknader som ble avslått i disse årene. Tallene fra Statistisk Sentralbyrå viser antall *bevillinger som er gitt i Stebarnsadopsjonssakene*. SSBs statistikk for 2000 foreligger ikke ennå, men tallene fra 1995 til 1999 er som følger:

1995	192 bevillinger
1996	220 bevillinger
1997	213 bevillinger
1998	210 bevillinger
1999	207 bevillinger.

Som kjent fikk Statens ungdoms- og adopsjonskontor den 1. desember 1999 overført ansvaret fra fylkesmennene for å gi adopsjonsbevilling i innenlandsadopsjonene. Etter kontorets egne opplysninger ble det i år 2000 behandlet 130 søknader om stebarnsadopsjon. Det ble gitt 112 bevillinger og 18 avslag. Årsaken til at det ble behandlet færre saker enn de foregående årene, var at det tok noe tid før kontoret

kom i gang med behandlingen av sakene. Det ble således gitt bare 4 bevillinger i løpet av det første halve året, mens det i løpet av høsten 2000 ble behandlet 126 saker. Statens ungdoms- og adopsjonskontor er av den oppfatning at overføringen av sakene fra fylkesmennene til kontoret, har ført til en mer enhetlig behandling av sakene og at de antakelig undergis en grundigere behandling enn det som kunne være tilfellet tidligere.

Spørsmål 3

I følge Statens ungdoms- og adopsjonskontor er det flere årsaker til at søknaden om adopsjonsbevilling avslås. De vanligste årsakene er: Steforelderen har vært gift med barnets forelder i for kort tid, og at den av barnets foreldre som ikke er gift med søkeren, motsetter seg adopsjonen. Ved søknad om stebarnsadopsjon av voksne opplyser kontoret at avslag kan skyldes at lovens krav om oppfostring ikke er fulgt eller at søknaden i realiteten innebærer en omgåelse av annen lovgivning, f.eks. arvelov eller odelslovgivning. Statens ungdoms- og adopsjonskontor opplyser videre at de viser varsomhet med å innvilge søknad der barnet er under 12 år, i sær der barnet har kontakt med den ene av foreldrene.